

## Vakkenbeschrijving in blokken master Bestuurkunde

Voorlopige versie 25 oktober 2010

Hieronder worden de contouren van de drie algemene en drie variantspecifieke seminars geschetst. Daarnaast wordt een globale beschrijving gegeven van het methodologievak en het Masterthesistraject. Een verdere, meer gedetailleerde invulling, is nog onderwerp van overleg en afstemming.

### Seminars algemeen

#### 1. Bestuurskundige Theorieën (6 EC).

*Inhoud:* dit seminar gaat in op de stand van zaken in de theorievorming en kennis over het openbaar bestuur, en staat stil bij de wetenschappelijke bronnen van die theorievorming. Er wordt een overzicht gegeven van de body of knowledge van bestuurskunde als wetenschappelijke discipline. Daartoe behoort ook kennis van bestaande instituties; het seminar opent met het opruimen van die kennis over het (Nederlandse) openbaar bestuur. Vervolgens komen de uiteenlopende klassieke en moderne theorieën aan bod over onder meer (de verhouding tussen) bureaucratie en politiek, de institutionele vormgeving van besturen, (nieuw) publiek management, besluitvorming (rationaliteit, organisatie en macht), 'governance' en netwerken en postmoderniteit en ethiek. Door concrete casussen te verbinden met de behandelde theorieën en benaderingen wordt geoefend hoe bestuurskundige theoretische inzichten kunnen worden gebruikt in onderzoek, advisering en beleidsvorming. Het vak gaat, kortom, om de inhoud en het gebruik van theorieën in de bestuurskunde (in brede zin), en de reflectie daarop.

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges en presentaties.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van een open boek tentamen.

#### 2. Beleid en Management (6 EC).

*Inhoud:* dit seminar draait om beleidsvorming en –uitvoering binnen een ingewikkeld krachtenveld van publieke, private en hybriden (non-profit) organisaties. In de laatmoderne samenleving zijn immers vele actoren betrokken bij het identificeren en oplossen van maatschappelijke problemen. Daarbij komt dat de context waarin alle betrokkenen opereren complexer en ongrijpbaarder is geworden. Dit maakt dat de klassieke aanpak van sturing vanuit politiek en overheid op grenzen stuit, met nieuwe visies op en benaderingen van beleid als resultaat. Logisch gevolg is dat zich belangrijke veranderingen hebben voorgedaan in de wijze waarop publieke organisaties functioneren en worden geleid. De kern van het seminar bestaat aldus uit een reflectie op de hedendaagse interne organisatie van en beleidsvoering binnen het openbaar bestuur.

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van tussenopdrachten en een tentamen.

#### 3. Goed Bestuur (6 EC).

*Inhoud:* in dit seminar staat de ethiek van besturen centraal aanvullend op, en in relatie tot, de techniek en effectiviteit van sturing. Het doel is om studenten inzicht te geven in de normatieve en morele dimensies van het openbaar bestuur. In enkele hoorcolleges komen deze dimensies ter sprake. Er wordt dan stilgestaan bij de bestaande wetenschappelijke kennis ten aanzien van de politieke, bestuurlijke en ambtelijke ethiek, alsmede bij de instituties en werkwijzen die de integriteit van het openbaar bestuur helpen beschermen. Centraal staan dilemma's die karakteristiek zijn voor het begrip 'goed bestuur' of 'behoorlijk bestuur' ('good governance'), waarin altijd keuzes moeten worden gemaakt tussen op zichzelf van gelijk belang zijnde publieke waarden. In concrete casussen wordt onder meer het spanningsveld tussen ethiek en integriteit enerzijds en doelmatigheid en effectiviteit anderzijds besproken en geanalyseerd. Studenten zullen (in groepsvorm) zelf nader onderzoek verrichten naar dat spanningsveld en een casus analyseren aan de hand van de in de hoorcolleges behandelde

wetenschappelijke literatuur en theorie.

*Onderwijsvorm:* werkcolleges ondersteund door hoorcolleges.

*Toetsvorm:* Een eindwerkstuk. Gedurende de cursus dient ook aan een aantal tussenopdrachten te worden voldaan om het testimonium te verkrijgen.

#### **4. Methoden en Technieken van Bestuurskundig Onderzoek (6 EC).**

*Inhoud:* in deze module wordt aandacht besteed aan de koppeling tussen bepaalde typen probleemstellingen en verschillende onderzoeksdesigns of onderzoekstypen. Daarbij wordt ook afzonderlijk ingegaan op verschillende onderzoeksdesigns en soorten onderzoek – in het bijzonder: ‘cross sectional design’, vergelijkend ‘case-study’-onderzoek, ‘action research’ en evaluatie-onderzoek. Doel is om inzicht te geven welke methoden en technieken geschikt zijn voor verschillende soorten probleemstellingen. Per onderzoeksdesign wordt een samenhangende aanpak besproken voor de selectie van onderzoekseenheden, de methode van dataverzameling, en de methode van data-analyse. *Onderwijsvorm:* werkcolleges.

*Toetsvormen:* testimonium op basis van tussenopdrachten en een eindwerkstuk waarbij studenten een onderzoeksdesign uitwerken voor de eigen masterthesis. In uitzonderingssituaties wordt studenten toegestaan ook een van de andere aangeboden seminars uit het Onderzoekslab te volgen (bijvoorbeeld Multivariate Analyse), aanvullend geldt dan dat studenten (op eigen kracht) een uitgewerkt onderzoeksdesign voor de masterthesis inleveren.

#### **5. Masterthesis Bestuurskunde (18 EC)**

*Inhoud:* de thesis vormt de afsluiting van de masteropleiding. Het is de proeve van bekwaamheid waarmee de student aantoont dat hij in staat is om (met begeleiding) zelfstandig een wetenschappelijk onderzoek op te zetten, uit te voeren en daarover helder en verantwoord te rapporteren. De student kiest een thesisonderwerp dat thematisch aansluit bij één van de seminars in de drie Bestuurskundevarianten of bij één van de projecten uit het bestuurskundig onderzoeksprogramma. *Onderwijsvorm:* Deelname aan een thesiswerkgroep (bij voorkeur), of individuele begeleiding. Op basis van het uitgewerkte onderzoeksdesign uit het vak Methoden en Technieken van Bestuurskundig Onderzoek wordt de student aan de meest geschikte begeleider en thesiswerkgroep toegewezen. Een thesiswerkgroep wordt gevormd rondom een in het bestuurskundig onderwijs- en/of onderzoeksprogramma relevant onderwerp en wordt begeleid door één of twee docenten. Doel is om door wederzijdse uitwisseling van kennis en ervaringen, bespreking van knelpunten en kennisname van elkaars concepten, de voortgang en de kwaliteit van met elkaar verwante theses te bewaken en te bevorderen. Uiteraard vormt individuele feedback van de begeleidend docent een onderdeel binnen de thesiswerkgroep.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van een individueel eindwerkstuk (thesis).

### **Variant Dynamiek van Besturen**

#### **1. Interbestuurlijke betrekkingen (6 EC).**

*Inhoud:* dit seminar heeft als doel inzicht te verschaffen in de structuur en het functioneren van het (Nederlandse) stelsel van openbaar bestuur, van de positie die verschillende instanties (rijk, provincies, gemeenten) daarin innemen, ontwikkelingen die zich in de afgelopen decennia hebben voorgedaan, en actuele discussies en debatten hieromtrent. Vaste elementen van het seminar zijn de volgende. Ten eerste de verschillende algemene principes die ten grondslag liggen aan de organisatie (alsmede de democratische en functionele legitimiteit) van het openbaar bestuur. Ten tweede modellen (organisch, centraal, decentraal, federaal), die op verschillende manieren recht doen aan deze principes, met een vergelijking tussen een aantal EU-landen. Ten derde ontwikkelingen in het Nederlandse stelsel als gevolg van maatschappelijke en technische schaalvergroting: van een organische, via een gecentraliseerde,

naar een gedecentraliseerde eenheidsstaat. Ten vierde de positie van gemeenten en provincies in het Nederlandse stelsel en de voornoemde ontwikkelingen daarin, met aandacht voor onder meer de (vermeende) uitholling van gemeentelijke theorie (theorie en werkelijkheid). Ten vijfde de horizontale (discrepancies tussen de schalen van het bestuur) en verticale (toezicht, financiën, planning) verhoudingen in het Nederlandse openbaar bestuur, met aandacht voor onder andere tendensen van centralisatie, decentralisatie, stedelijke agglomeraties en intergemeentelijke samenwerking. Tenslotte de gevolgen van Europese integratie voor de inrichting en het functioneren van het Nederlandse bestuurlijke stelsel.

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van tussenopdrachten en een eindwerkstuk (het schrijven van een advies). Het thema van de eindopdracht varieert per collegejaar, bijvoorbeeld: intergemeentelijke samenwerking, de rol van de provincie in het bestuur, het bestuur van grootstedelijke agglomeraties.

## **2. International Governance (6EC).**

*Inhoud:* het seminar International Governance plaatst de inzichten over de inrichting van het openbaar bestuur in een internationale context. Doel van het seminar is om studenten bekend te maken met de toenemende grensoverschrijdende aard van bestuur en beleid, en verschillen in de inrichting alsook het functioneren van nationale bestuurlijke stelsels. Hierbij wordt specifiek aandacht besteed aan de rol en kenmerken van staat en bureaucratie. Wat zijn de theoretische uitgangspunten en visies die er internationaal bestaan met betrekking tot het openbaar bestuur en 'good governance', en wat kenmerkt de praktijk? Op welke wijze en met welke instituties lossen landen maatschappelijke problemen op? Welke factoren bepalen de verschillen en overeenkomsten tussen de bestuurlijke stelsels van landen? Welke invloed hebben bijvoorbeeld de Verenigde Naties en de Wereldbank op deze bestuurlijke stelsels? Door reflectie op de inrichting van bestuurlijke stelsels en principes van 'good governance' in zowel westerse als niet-westerse landen worden studenten geconfronteerd met de contextgevoeligheid en beperkte vanzelfsprekendheid van ons eigen openbaar bestuur.

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van een tentamen. NB. Dit vak staat open voor studenten van de RESMA-track Networking and Organizational Renewal (in samenwerking met ORG) en exchange students en wordt in het Engels gegeven.

## **3. Bestuurskunde en Openbaar Bestuur (6 EC).**

*Inhoud:* dit seminar behandelt de relatie tussen (bestuurs)wetenschappen en praktijk. Het gaat enerzijds om de invulling van de bestuurskunde als wetenschappelijke discipline en anderzijds om de rol en het functioneren van wetenschap (in het algemeen) en kennis in de bestuurspraktijk. Daarbij draait het om de vraag welke rol en verantwoordelijkheid de bestuurskunde kent ter verbetering van het openbaar bestuur, zowel normatief als feitelijk. Bestuurskundigen spelen immers een rol als onderzoekers, adviseurs en deelnemers aan het publieke debat en oefenen zodoende invloed uit op beleid en bestuur. Binnen dit kader is inzicht belangrijk in de betekenis van (wetenschappelijke) kennis in de bestuurswerkelijkheid. Tal van thema's komen aan bod. Hoe staat het met de bestuurskunde in Nederland en elders? Wat zien wij als rol voor ons vak en vakgebied, ook ten opzichte van andere disciplines? Behoort het reflecteren op het actuele bestuursoptreden wel tot onze taak en hoe kan of moet dat dan? En wat gebeurt er in de bestuurspraktijk eigenlijk met advies?

*Onderwijsvorm:* interactieve hoorcolleges, inclusief gastcolleges door mensen uit de bestuurs- en adviespraktijk, met elke week een thema, bijbehorende literatuur en opdrachten die de aanleiding vormen tot bespreking en discussie.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van wekelijkse opdrachten, deelname aan discussies, en een werkstuk waarin twee adviesrapporten worden geanalyseerd.

## Variant Besturen van Veiligheid

### 1. Veiligheid en Burgerschap (6 EC).

*Inhoud:* in dit seminar worden wetenschappelijke inzichten op het terrein van veiligheid en burgerschap zowel in de breedte als – op onderdelen – in de diepte behandeld. We richten ons daarbij op sociale (on)veiligheid (criminaliteit, overlast) in objectieve en subjectieve zin binnen de context van een steeds ingewikkelder netwerk-samenleving. Een belangrijk vraag is wat het begrip veiligheid inhoudt en waarom veiligheid een zo belangrijke rol in onze samenleving is gaan spelen. Daarbij plaatsen we het thema veiligheid tegen de achtergrond van publieke moraal in de vorm van discussies over normen, waarden en maatschappelijke verzuim. Voorts spitst het seminar zich toe op de organisatie en (be)sturing van veiligheid – dat wil zeggen: de (verschuivende) relaties tussen overheidsorganisaties (politie, justitie, gemeente), het bedrijfsleven (bijvoorbeeld beveiligingsbedrijven), maatschappelijke instituties (scholen, woningbouwverenigingen, de sociale sector) en burgers. We kijken naar de institutionele inrichting van de strafrechtketen, politieregio's en lokale veiligheidsnetwerken. Theoretische aandacht gaat uit naar modellen van sturing, zoals 'nodal governance'. Verder is er ruimte voor discussie over de vraag of de huidige drang naar maximale veiligheid burgerschap kan ondersteunen, ondermijnen of constitueren. Stevenen we af op een instrumentalistische 'controlecultuur' waarin vooral aandacht uit gaat naar wat wij 'negatieve veiligheid' noemen – het voorkomen en bestrijden van allerlei onheil – of kan veiligheid ook positiever – in termen van vertrouwen en geborgenheid – worden gedacht?

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van een open boek tentamen.

### 2. Governance of Security and Policing (6 EC).

*Inhoud:* in dit seminar wordt het thema (be)sturing van sociale veiligheid op een internationaal niveau getild. We kijken naar het vervloeien van 'interne' en 'externe' veiligheid, en de invloed die dit heeft op de positie van het openbaar bestuur. Terroristische cellen opereren bijvoorbeeld nationaal, maar zijn onderdeel van allerlei buitenlandse vertakkingen. Hierbij gaat de aandacht uit naar 'donkere' netwerken en de 'multilateralisering' van grensoverschrijdende initiatieven ter bestrijding hiervan. Onderwerpen die aan bod komen zijn grensoverschrijdende samenwerking, het militaire apparaat dat politietaken uitvoert, strategieën van 'counter-terrorism', migratie en grensbewaking, en de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Binnen het vak is er bijzondere belangstelling voor de werking van de Europese Unie en processen van Europeanisering in het veiligheidsveld. Tevens vindt er kritische reflectie plaats op de opkomst van een zogenaamde 'surveillance society' en de etnische consequenties die dit heeft tegen de achtergrond van het wereldwijde speelveld: staan principes van privacy, transparantie, integriteit, legitimiteit en verantwoordingsbereidheid ('accountability') onder druk door de internationalisering van interne veiligheid?

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van een paper. NB. Dit vak wordt in het Engels gegeven.

### 3. Fysieke Veiligheid en Crisisbeheersing (6 EC):

*Inhoud:* in dit seminar wordt ingegaan op de theorie en praktijk van fysieke veiligheid (ongelukken, rampen) en crisisbeheersing. Ten eerste wordt ingegaan op belangrijke begrippen en concepten, alsook op de daadwerkelijke toe- of afname van fysieke veiligheidsproblemen in Nederland. Voorts wordt ingegaan op de organisatie van de nationale crisisbeheersing. Startend vanuit het perspectief van de klassieke rampenbestrijding worden nieuwe ontwikkelingen (zoals de vorming van veiligheidsregio's) onder de loep genomen. Aansluitend worden twee onderwerpen verder uitgediept. De eerste betreft de wijze waarop de vergunningverlening en het toezicht hierop in Nederland is georganiseerd. Het tweede is de invloed van informatisering, het gebruik van ICT binnen het openbaar bestuur. Denk in dezen aan meldkamers, ICT en de standaardisering van opschalingsprocessen (GRIP). Tot besluit wordt het thema

crisis-beheersing vanuit twee invalshoeken – vaardigheid versus proces – benaderd. Bij de invalshoek vaardigheid staat het geheel aan theorieën centraal dat bekend staat onder de naam 'naturalistic decision making'. Bij de procesmatige invalshoek komen elementen als de crisis-na-de-crisis en vormen van crisissymboliek aan de orde. Het is de bedoeling dat studenten (in groepsvorm) zelf nader onderzoek verrichten naar een casus en hier advies over uitbrengen.

*Onderwijsvorm:* interactieve hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van tussenopdrachten en een eindwerkstuk (het schrijven van een advies).

## **Variant Besturen van Maatschappelijke Organisaties**

### **1. Maatschappelijke Organisaties in Context (6 EC).**

*Inhoud:* dit seminar legt zich toe op de plaats en functie van maatschappelijke organisaties en de 'civil society' als moreel en levens-beschouwelijk georiënteerde instituties binnen het geheel van de Nederlandse samenleving, en ten opzichte van het Nederlandse openbaar bestuur. Er zal worden uitgegaan van de vraag welke bijdrage maatschappelijke organisaties leveren aan het 'sociaal goede'. Hierbij wordt gekeken naar de verhouding tussen maatschappelijke organisaties en de driehoek van overheid, markt en samenleving. Specifiek gaat het om het hybride karakter van 'non-profit' organisaties en hun relatie met vraagstukken van sturing en behoorlijk bestuur. Aansluitend wordt de 'civil society' geplaatst tegen de sociaal-culturele context van secularisering, globalisering, regionalisering en individualisering.

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van tussenopdrachten en een open boek tentamen.

### **2. Strategie voor Maatschappelijke Organisaties (6 EC).**

*Inhoud:* dit seminar geeft een kort overzicht van de belangrijkste concepten, benaderingen, methoden en keuzevraagstukken van strategisch management, en de bijzondere opgaven van 'non-profit' organisaties in dezen. De belangrijkste functie van een strategie is om een organisatie zo in haar omgeving te positioneren dat zij over een langere termijn succesvol kan zijn en haar missie kan realiseren. 'Non-profit' organisaties zijn daarbij niet gericht op het maken van winst, maar op het realiseren van ideële doelstellingen, maatschappelijke diensten of culturele voorzieningen. Het feit dat deze diensten en voorzieningen niet altijd gemakkelijk kwantificeerbaar of op geld waardeerbaar zijn, maakt strategische afwegingen een opgave waarvoor specifieke methoden moeten worden aangewend. Ook werken 'non-profit' organisaties in een complexe, ambigue en onzekere omgeving, waarbij zij te maken hebben met een groot aantal interne en externe 'stakeholders'. Dit stelt bijzondere eisen aan het proces van besluitvorming over de gewenste strategie en aan een zodanige implementatie dat de verschillende 'stakeholders' de gemaakte keuzen dragen en uitdragen. De strategie van een 'non-profit' organisatie wordt daarom kritisch onder de loep genomen.

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van tussenopdrachten en een eindwerkstuk. NB. Waar mogelijk wordt dit seminar aangeboden in combinatie met studenten van de mastervariant 'Zorg' van de opleiding BCO. Dit vak wordt mogelijk ook in het Engels gegeven.

### **3. Sociaal Kapitaal, Identiteit en Missie (6 EC).**

*Inhoud:* dit seminar heeft als doel te kijken op welke wijze de doelstelling en missie van een maatschappelijke organisatie kan doorwerken in de organisatiecultuur, en de wijze waarop de organisatie zichzelf positioneert ten opzichte van het openbaar bestuur, de markt en de samenleving. Centraal staat het begrip 'sociaal kapitaal'. Bijbehorende begrippen van verantwoordelijkheid, verantwoordelijkheidsbesef, integriteit en moraliteit brengen ons op een spoor dat door puur

instrumentalistische, 'managerial' benaderingen worden genegeerd of zelfs geblokkeerd. Een belangrijke rol bij de vorming van sociaal kapitaal wordt gevormd door levensbeschouwing en religie. Er wordt daarom onder meer stilgestaan bij de vraag hoe basisnotities vanuit met name de christelijke traditie beroepspraktijken (nieuwe) mogelijkheden kunnen bieden voor de vorming van sociaal kapitaal en motiverende waarden.

*Onderwijsvorm:* hoor- en werkcolleges.

*Toetsvorm:* testimonium op basis van een werkstuk (het schrijven van een advies